

A-18786 II

**PÕLLUMAJANDUSE
EESRINDLASTE
TÖÖKO GEMUSI**

I. KÕIV

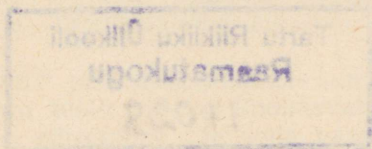
**LINAKASVATUSE
KOGEMUSI KAGU-EESTI
KOLHOOSIDES**

A-18786 II

PÕLLUMAJANDUSE EESRINDLASTE TOOKOGEMUSI

J. KÕIV

LINAKASVATUSE
KOGEMUSI KAGU-EESTI
KOLHOOSIDES

9

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1951

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

17028

SISSEJUHA TUSEKS.

Suurimaks linakasvatajakaks ja linasaaduste tootjaks maailmas on Nõukogude Liit. Kuid mitte ainult külvipinna poolest ei ole Nõukogude Liit kõigist teistest riikidest ees, vaid Nõukogude Liidus on saavutatud ka linasaakide maailmarekordid ning lina kvaliteet ja linasordid on meil paremad kui kusagil mujal. Mitte üheski kapitalistlikus riigis ei ole selliseid linakitkumismasinaid, linakombaine ja linatöötlemismasinaid, kui Nõukogude Liidus.

Kuna Eesti NSV põllumajandus on asunud kindlalt sotsialistliku arengu teele, on ka linakasvatus meie vabariigis teinud suuri edusamme. Ja seda vaatamata sellele, et saksa fašistlik okupatsioon andis meie linakasvatusele peaaegu surmahoobi. Tänu vennasvabariikide ja eeskätt suure vene rahva abile on Eesti NSV põllumajandus saanud külluses ja enneolemata odavate hindadega mineraalväetisi ja kõige täiuslikumaid põllutöömaseinaid (linakombaine, linakitkumismasinaid jne.). Eesti NSV-s on asutatud esimene Riiklik Rajoonidevaheline Linaseemne-kasvatustajaam Põlva rajooni, mitmeid aastaid töötab Riiklik Kiulina Sordivõrdluse Katsepunkt (Võru rajoonis Väimela Loomakasvatustehnikumi õppemajandis), kolhoose on rikkalikult varustatud parimate lina sordiseemnetega nagu *svetotš, pobediitel* jt. Helgele kolhoositeele asumisega on meil avanenud kõik võimalused linakasvatuse kiiremaks arendamiseks. Seda näitavad väga piltlikult viimaste aastate saavutused Kagu-Eesti kolhoosides, kus on suurenenud lina külvipinnad ning hektaari- ja kogusaagid. Eesti NSV kol-

hoositalurahvas on üha laiaulatuslikumalt asunud raken-
dama oma töös nõukogude mitšuurinlikku agrobioloogia-
teadust ja eesrindlike kolhoosnikute töömeetodeid, teoree-
tilisi aluseid ja kogemusi. Linakasvatuse alal on meil ven-
nasvabariikide kolhoosnikuilt-eesrindlastelt väga palju
õppida.

Näiteks on Žitomiri oblastis sm-d Baranovskaja, Sauhi,
Zagladõ ja teised eesrindlikud linakasvatatajad saanud hek-
taarilt üle 20 ts linakiudu. Kirovi oblasti Šaranga rajooni
Kultivaatori kolhoosis sai N. B. Kuklina hektaarilt linakiu-
du: 1936. a. — 10,6 ts, 1937. a. — 17,2 ts, 1938. a. — 19,0 ts,
1939. a. — 18,3 ts ja 1940. a. — 19,7 ts. Väga paljud kol-
hoosid NSV Liidus on saanud suurtelt linakülvipindadelt
kõrgeid saake. Eespool mainitud Kultivaatori kolhoosis
saadi 1942. aastal, ajal kus raske heitluse tõttu hitlerlike
anastajatega oli suuri raskusi tööjõu, mineraalväetiste jne.
osas, 55 hektaari suuruselt linapõllult iga hektaari kohta
keskmiselt 10,2 ts linakiudu. Timirjazevi-nimelises kolhoo-
sis Gorki oblastis saadi 1944. a. 102-hektaariliselt põllult
iga hektaari kohta keskmiselt 7,5 tsentnerit linakiudu.
Sääraseid näiteid võiks veel paljugi tuua. Siinjuures peab
märkima, et need saigid on saadud harilikel tootmis-
oludes.

Eesti NSV kolhoositalurahvas on juba palju omandanud
vennasvabariikide linakasvatuse eesrindlaste kogemustest
ning on saavutanud märkimisväärseid töötulemusi, kuid
palju on veelgi õppida. Suures Nõukogude Liidu rahvaste
peres on kõigil rahvastel võrdsed õigused ja võrdsed
võimalused.

MIS KINDLUSTAB SUURI LINASAAKE?

Saakide suuruse ja väärtuse kindlustab terve kompleks
agrotehnilisi võtteid, mis on tihedalt üksteisega kooskõlas-
tatud ja seotud.

Mitšuurinlik agrobioloogiateadus õpetab, et iga elus-
organismi arenemiseks on vaja vastavaid välistingimusi.
Elusorganismi ja väliskeskkonna vahel on tihe side. See on
maksev kogu põllumajanduse kohta, olgu see taime- või

Umbrohtumise mõju linasaagile. Võru Keskkooli mitšuurinliku agrobioloogiakatseaias 1950. a. teostatud katse: vasakul — umbrohu-
vabal, keskel — keskmiselt umbrohtunud ja paremal — tugevasti
umbrohtunud maatükil kasvanud lina.

loomakasvatus. Kui anname kõige paremat tõugu lehmale ainult põhku, siis langeb järsku tema piimatoodang. Kui jätkata sellist söötmist mõne põlvkonna vältel, kaotab ka kõige väärtuslikum lehm oma head pärandatavad tõuomadused ja hea tõug on kadunud. Külvake ükskõik missugune kõige paremat sorti kultuur halvasti haritud, väetamata, umbrohtunud põllule ebasoodsatel külviaegadel, jätke see enne külvi puhastamata, sorteerimata ning puhtimata. unustage põllu edaspidine hooldamine taime kasvuajal ning vaadake, missugune on tulemus. See on väga nigel: saagi langus on tohutu suur. Mõne aasta jooksul on ka kõige parem sort kaotanud oma head omadused.

Lina on eriti tundlik välistingimuste vastu. Väga ilmekalt näitasid seda 1950. aasta sügisel Põlvä rajooni põllu-

majandusnäitusel Riikliku Rajoonevahelise Linaseemnekasvatustasjaama poolt väljapandud eksponaadid. Esitatud oli ühest ja samast sordist kolm linapeod, üks neist oli võetud umbrohtunud põllult, teine keskmiselt umbrohtunud põllult ning kolmas umbrohupuhtalt põllult. Vahe oli silmatorkav: esimene lina oli väga nigel, ligi kaks korda lühem kui kolmas, linataimed olid nõrgad, vähese arvu seemnetega jne. Umbrohupuhtal põllul oli lina ligi 120 sm kõrge, tugev, ühtlane ja suure kuparde arvuga.

Kiulina sordivõrdluskatsete tulemusi Riiklikus Kiulina Sordivõrdluse Katsepunktis Võru rajoonis (kilogrammides hektaarilt).

Tabel 1.

Jrk. nr.	Sordi nimetus	1947. — 1948. a. keskmiselt			1949. a.		
		Pikka kiudu	Kiudu kokku	Seemet	Pikka kiudu	Kiudu kokku	Seemet
1.	Svetotš	1006,6	1225	678	909,0	1071	767
2.	Pobediitel	996	1197	628	883,0	992	772
3.	I — 5	989	1220	554,5	—	—	—
4.	Vaižgantas	923	1101	864,5	915	1057	720
5.	Stahaanovets	907,5	1060	700	711	850	729
6.	806 ₃	877	1078	633	662	830	670
7.	1288 ₁₂	870	1041	606	—	—	—
8.	01420	870	1274	400,5	922	1105	478
9.	Prjadilštšik	862	1044	518	812	914	602
10.	Jõgeva-eliit	781	1000	669	678	806	794
11.	Kohalik	700	827,5	799	664	809	897
12.	Priekuli	—	—	—	1054	1244	602
13.	I — 9	—	—	—	1118	1325	961

Nagu näeme, on NSV Liidu parimad linasordid andnud sordivõrdluskatsetes 900 — 1100 kg pikka kiudu hektaarilt.

Ka kolhoosides toimunud sordivõrdluskatsetes on NSV Liidu katseasutistes aretatud linasordid andnud suuremaid saake kui kohalikud sordid. 1949. a. andsid sordivõrdluskatsed Treski ja Piiri kolhoosis Röpina rajoonis järgmisi tulemusi:

Linasortide svetotš ja petseri pikk (kohalik) sordivõrdluskatsete tulemused (kg/ha).

Tabel 2.

Sordi nimetus	Piiri kolhoos		Treski kolhoos	
	Kiudu	Seemet	Kiudu	Seemet
Svetotš	420	400	400	390
Petseri pikk	330	290	270	280

Kui 1949. aastal saadi suuri saake enamasti väikestelt külvipindadelt (3—5 hektaari piires), siis 1950. aastal on rida eesrindlike linakasvatuse kolhoose saanud kõrgeid linasaake juba suurtelt külvipindadelt (10—60 hektaari piires). Seejuures on teiste agrotehniliste võtete hulgas

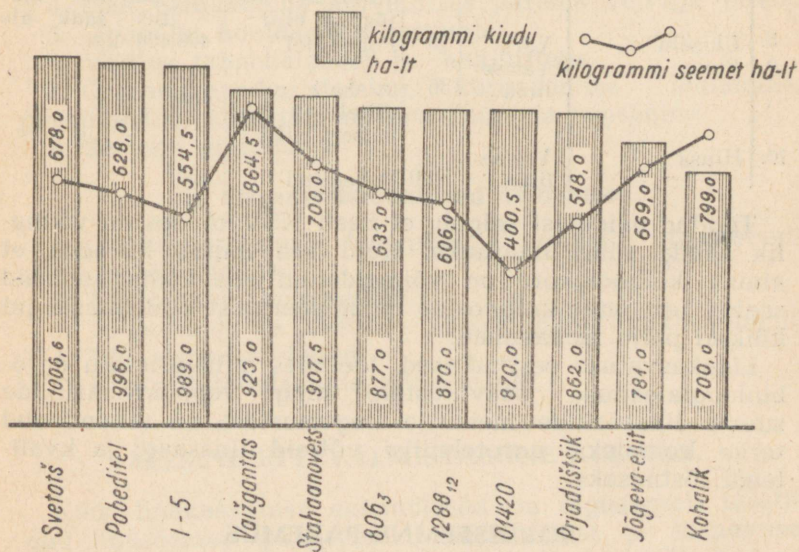

Diagramm 1. Kiulina sordivõrdluskatsete tulemused 1947.—1948. a. Riiklikus Kiulina Sordivõrdluse Katsepunktis Võru rajoonis.

kasutatud kõrgeväärtuslikku ja hästi ettevalmistatud sordiseemet. Toome mõningaid andmeid nende külvipindade ja hektaarisaakide kohta:

T a b e l 3.

Jrk. nr.	Kolhoosi nimetus	Rajoon	Linapõllu suurus (ha-des)	Sort	Kiusaak (kg/ha)	Märkusi
1.	Põllumees	Põlva	17	Pobediitel	400	
2.	Tammsaare-nimeline	Põlva	10	Pobediitel	430	
3.	Tasuja	Põlva	25	Svetotš	400	
4.	Tõusev Elu	Räpina	11	Svetotš	430	
5.	Säde	Põlva	8	Svetotš	450	
6.	Viktor Kingissepa nimeline					
7.	Kündja	Räpina	25	Svetotš	400	
		Vastseliina	58,7	50 ha-l pobediitel, 28,7 ha-l jõgeva eliit	390	Üksikutes brigaadides ulatus saak üle 400 kg.
8.	Ühiselu	Võru	16	Pobediitel	400	
9.	Piusa	Vastseliina	36	24 ha-l pobediitel, 12 ha-l petseri pikk	450	
10.	Hinsa	Vastseliina	30,9	Pobediitel	420	

Toodud näidetest selgub, et Eesti NSV oludes on võimalik saada suuri linasaake. Kuid see näitab ka seda, et ainult kolhoosikord on võimaldanud saavutada selliseid saake, sest enne kolhooside organiseerimist olid linasaagid kõikjal palju madalamad.

Linakasvatuse eesrindlased, toetudes mitšuurinliku agrobioloogiateaduse saavutustele ning vennasvabariikide suurte linasaakide meistrite kogemustele, on rakendanud terve kompleksi agrotehnilisi võtteid linasaagi ja kvaliteedi tõstmiseks.

SORDISEEMNE PAREMUS.

Sordiaretajate töö on suunatud sellele, et saada saagirikam (kiu ja seemne osas), ühtlase valmimisega, haigus-

ning lamandumiskindel ja ilmastikuoludele vastupidav linasort. Kiulina osas on veel nõutav, et taim oleks võimalikult pikk. Nendele nõuetele vastavad suuremas osas kõik siin toodud sordid nagu *svetoš*, *pobediitel* jne.

Seega omab sordiseeme väga suurt tähtsust suurte lina-
saakide saamisel.

SUURTE LINASAAKIDE SAAVUTAMISE AGROTEHNIKA.

Peale sordiseemne kasutamise on linakasvatuse eesrindlased osutanud suurimat tähelepanu järgmistele agrotehnilistele võtetele ja organisatsioonilistele küsimustele:

A. Agrotehnilised võtted.

1. Seemne ettevalmistamine külviks.
2. Külvi teostamine õigeaegselt ja kõrgel agrotehnilisel tasemel.
3. Mulla ettevalmistamine külviks.
4. Lina paigutamine külvikorras parema eelvilja järele.
5. Linapõllu hooldamine kasvuajal.
6. Võitlus taimehaiguste ja -kahjuritega.
7. Õigeaegne koristamine, kupardamine, leotamine, pleegitamine, kuivatamine, murdmine ja ropsimine.
8. Seemne säilitamine.

B. Organisatsioonilised küsimused.

1. Linakasvatusalaste loengute ja vestluste organiseerimine ja läbiviimine.
2. Tööplaanide koostamine.
3. Töönormide ja töötasu läbiarutamine üldkoosolekul.
4. Töö organiseerimine.
5. Kontroll tööplaanide täitmise üle.

SEEMNE ETTEVALMISTAMINE KULVIKS.

Kõik linakasvatuse eesrindlased on õigeaegselt teostanud linaseemne puhastamist, sorteerimist ja idanevuse, puhtuse ning külvikõlblikkuse kontrollimist. Külvatud on kõrge idanemis- ja puhtusprotsendiga lina. Suurt tähtsust

on omistatud seemne kontrollimisel idanemisenergia väljaselgitamisele. See on ka täiesti õige, sest nõrga idanemisenergia korral toimub linataimede tärkamine aeglaselt ja sageli ebahühtlaselt. Kui vaadelda, milline oli linaseemne idanemis- ja puhtusprotsent, siis näeme järgmist:

Tabel 4.

Jrk. nr.	Majandi nimetus	Idanemise %	Puhtuse %	Külvi-väärtuse %
1.	Tasuja kolhoos	98,2	99,2	97,41
2.	Sädeme „	98,2	99,2	97,41
3.	Kunksilla „	98,0	99,0	97,02
4.	Revolutsiooni kolhoos	98,1	99,2	97,31
5.	Riiklik Kiulina Sordivõrdluse Katsepunkt	98,2	99,5	97,80

Need andmed näitavad, et seemne külvi-väärtus oli nimetatud majandis väga kõrge. Kuid ka teistes eesrindlikes kolhoosides kõikus idanevus 94—98 protsendi ja puhtus 97—99 protsendi piires.

Enamik kolhoose on kuivatanud linaseemne nõuetekohaselt (vastavalt konditsioonidele). Kõigis eesrindlikes kolhoosides toimus enne külvi seemne puhtimine. Seejuures tuleb märkida, et puhtimine sooritati suuremalt osalt mitte üle 3—5 päeva enne külvi. Puhtimiseks kasutati peamiselt germisaani.

KULVIAJAD JA -VIISID.

Juba mitme aasta vältel on paljud eesrindlikud linakasvatuse kolhoosid teostanud katseid parimate linakülvi-aegade väljaselgitamiseks. Räpina rajooni Piiri kolhoosis 1949. a. sooritatud katsetes saadi järgmisi tulemusi:

Tabel 5.

Saak hektaarilt (kg-des)	Külviajad			
	10. V	20. V	30. V	10. VI
Kiudu	400	340	280	220
Seemet	390	350	250	250

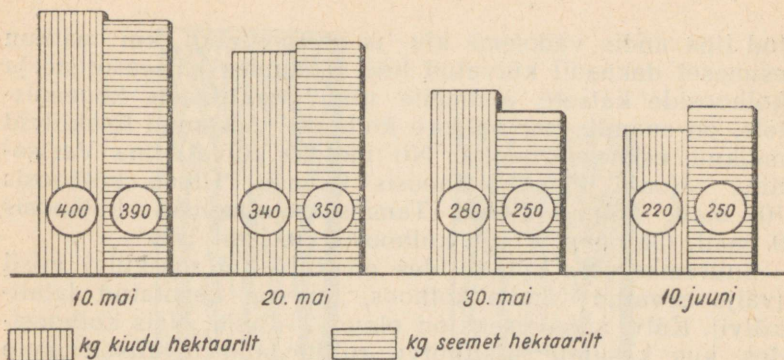

Diagramm 2. Külviaegade mõju linakiu- ja seemnesaagile Rápina rajooni Piiri kolhoosi 1949. a. katseandmeil.

Külviaja katsed näitavad, et kõige kõrgemaid saake on saadud maikuu alguses teostatud külvide korral. Samasuguseid tulemusi saadi külviaja katsetes 1949. aastal ka teistes Rápina, Vastseliina, Põlva ja Antsla rajooni kolhoosides.

Ka 1950. aastal tehti lina külviaegadega rida katseid. Toome siin andmeid katsete kohta, mis organiseeriti 1950. aastal Treski ja Zarja kolhoosis.

Tabel 6.

Kolhoosid	Külviajad					
	10. mai		20. mai		30. mai	
	Saagid (kg/ha-lt)					
	Kiudu	Seemet	Kiudu	Seemet	Kiudu	Seemet
Treski	410	390	380	380	300	290
Zarja	390	380	350	350	280	270

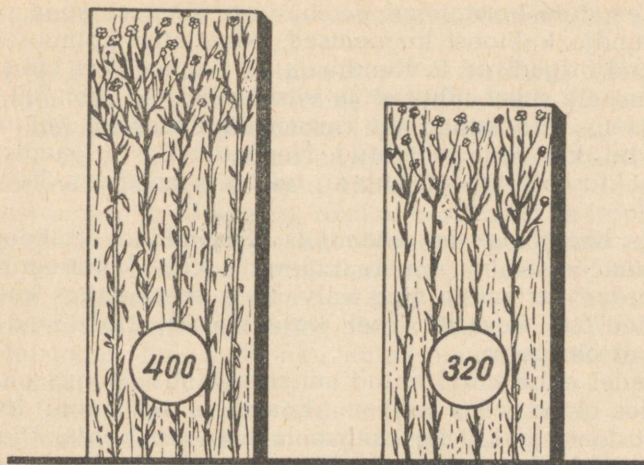
Ka need katsete tulemused näitavad küllaltki veenvalt, et parimaks külviajaks osutub maikuu esimene dekaad. 1949. aastal sooritati Rápina rajooni Stalinlase kolhoosis lina külviajakatsed, valides esimeseks külviajaks aprillikuu viimase dekaadi. Aprillikuu viimasel dekaadil külva-

tud lina andis väiksema kiu- ja seemnesaagi, kui maikuu esimesel dekaadil külvatud lina. Toetudes katseasutiste ja kolhooside katsete andmeile ning praktilistele kogemustele, on enamik eesrindlikke kolhoose teostanud linakülvid maikuu esimesel poolel. Nii näiteks külvati lina Vastseliina rajooni Piusa kolhoosis 9. mail, Hinsa kolhoosis 10. mail, Põlva rajooni Tammsaare-nimelises kolhoosis 9. mail, Oktoobri Võidu kolhoosis 10. mail jne.

Suuremas osas kolhoosides on külvatud reaskülvi viisil (välja arvatud Kündja kolhoos, kus on kasutatud laiialtkülvi). Külvi sügavuseks on olnud 2—3 sm. Neis kolhoosides, kus kasutati laiialtkülvi, rulliti põld tavaliselt enne külvi üle. Laiialtkülv andis väiksemat saaki kui reaskülv. Reaskülvi korral kõikusid kiusaagid 400—420—450 kg piires hektaarilt, laiialtkülvi korral ulatusid aga saagid sama agrotehnika juures 390—400 kg-ni. Seda näitavad väga piltlikult kolme Vastseliina rajooni kolhoosi saagid: Piusa ja Hinsa kolhoosis saadi 450 ja 420 kg kiudu hektaarilt, Kündja kolhoosis ulatus aga saak 390—400 kg-ni. Viimati nimetatud kolhoosis, vaatamata üldiselt kõrgele agrotehnikale, rakendati laiialtkülvi. Sellest tuleb järeldada, et reaskülv on eelistatavam.

MULLA ETTEVALMISTAMINE KULVIKS.

Mullast saavad põllukultuurid kõik vajalikud toitained peale süsiniku, mida taim saab süsihappegaasi näol lehtede kaudu õhust. Mullale esitavad kõik kultuurtaimed, kaasa arvatud ka lina, suuri nõudmisi. Muld peab olema struktuurne (sõmeraline), sügavalt ja õigeaegselt haritud, puhas umbrohtudest, õhurikas. Muld peab sisaldama pidevalt vajalikul hulgal niiskust ja toitaineid, temas peavad olema loodud kasulikele bakteritele soodsad elutingimused. Viimane nõue on tingitud sellest, et taim saab omastada orgaanilist väetusainet ainult pärast seda, kui kasulikud bakterid on selle ümber töötnud taimele kättesaadavaiks mineraalühendeiks. Sellised on peamised nõuded mullale, kui tahetakse saavutada suuri saake. Suurt tähtsust omavad mullaviljakuse tõstmisel õiged külvikorrad, kus iga kultuur on asetatud temale soodsaima eelvilja järele. Tänu sellele,

Eelvili: Ristik

Teravili

Saak hektaarilt: kilogrammi kiudu

Diagramm 3. Eelvilja mõju linakiusaagile Põlva rajooni Kevade kolhoosis.

et agronoomid on viinud talveperioodidel läbi rea loenguid mullaviljakuse tõstmise kohta, rakendasid eesrindlikud kolhoosnikud juba 1949. ja 1950. aastal saadud teadmisi praktikasse.

Parimaks eelviljaks on linale osutunud ristik. Peaaegu kõigis eesrindlikes kolhoosides künti ristikusöödid üles sügisel. Künni sügavus oli 20—23 sm ning kohati (Revolutsiooni, Stalinlase jt. kolhoosides) veelgi sügavam. Sügisel enne künti andsid paljud kolhoosid Räpina rajoonis (Revolutsiooni, Komsomoli, Kõnnumäe, Tõusva Elu kolhoos jt.) põllule kuni 100 kg kaalisoola ja 100—150 kg superfosfaati.

Kevadine mullaharimine algas eesrindlikes kolhoosides võimalikult vara, kusjuures esimeseks tööks oli libistamine.

Et kevadine libistamine omab suurt tähtsust, seda näitavad Kündja kolhoosi kogemused. Nimetatud kolhoosi eesrindlikud brigadiirid E. Kendra ja A. Saukas, kes omistasid libistamisele suurt tähtsust ja viisid selle töö läbi 100-protsendiliselt, said tunduvalt suuremaid linasaake kui teised brigaadid, kus seda ei tehtud. Nendes kahes brigaadis ulatus linakiusaak 400—410 kg-ni, teistes brigaadides 380—390 kg-ni.

Peale libistamise on enamikus eesrindlikes kolhoosides toimunud äestamine, mineraalväeviste külv, kultiveerimine, teistkordne äestamine ning külv. Reas eesrindlikes kolhoosides teostati kevadel veel korduskündi, kuid neid kolhoose ei ole palju.

Kevadel enne külvi antud mineraalväetise kogus on kolhoosides olnud väga erinev. Enamikus on antud 100 kg superfosfaati ja 150 kg kaalisoola hektaari kohta. Uksikute juhtudel (Revolutsiooni, Kõnnumäe, Karl Marxi nimelises, Komsomoli kolhoosis Räpina rajoonis ja mujal) on peale superfosfaadi ja kaalisoola antud kevadel kuni 50 kg ammoniumsalpeetrit hektaarile.

LINAPÕLDEDE HOOLDAMINE.

Eesrindlikud linakasvatuse kolhoosid on pööranud suurt tähelepanu linapõldude kasvuaegsele hooldamisele. Hooldamine seisneb peamiselt ohakate torkimises, umbrohu kitkumises, kõplamises ja pealtväetamises. Linaseemnekasvatuse kolhoosides (Revolutsiooni, Kõnnumäe jne.), kus külviridade vahed ulatusid kuni 40 sm-ni, teostati vaheltharimist siiliga (kuni 3 korda suve jooksul). Ohakate torkimine toimus peaaegu kõigis kolhoosides. Umbrohtu kitkuti enamikus eesrindlikes kolhoosides esimest korda siis, kui linataimede kõrgus oli umbes 10 sm. Suuremalt osalt teostati umbrohu kitkumist ainult üks kord suve jooksul, kaks korda toimus umbrohu kitkumine Kõnnumäe, Revolutsiooni, Tammsaare-nimelises, Tõusva Elu, Sädeme ja veel mõnedes teistes kolhoosides. Kõplamine leidis aset Uhiselu, Viktor Kingissepa nimelises, Tasuja, Kevade jt. kolhoosides.

Umbrohu kitkumise, ohakate torkimise ja kõplamise mõju

oli silmanähtav. Linataimede arenemine toimus märksa kiiremini.

Jaan Pälli nimelises kolhoosis Põlva rajoonis valmistati möödunud aastal kolhoosi esimehe Helju Pälli juhtnõõride järgi linapõldude kõplamiseks spetsiaalsed kitsad kõplad (laius 4—5 sm). Töötulemused olid väga head: tõusis tööviljakus ning linataimed said vähem rikutud.

Pärast umbrohu kitkumist, ohakate torkimist ja kõplamist anti enamikus kolhoosides linapõldudele pealtväetist. Peaaegu igas kolhoosis on antud kaalisoola, mõnes kolhoosis on antud kaalisoola ja superfosfaati, mõnes kolhoosis on antud ainult superfosfaati ning ainult üksikutes kolhoosides (Revolutsiooni kolhoosis) on antud lämmastikväetist ammoniumsalpeetri näol.

On täiesti selge, et pealtväetamine on andnud positiivseid tulemusi. On selge ka see, et mitmesuguste erinevate muldade ja erinevate eelviljade puhul peab kasutama erinevaid väetusaineid mitmesugustes vahekordades. Kuid siin ei saa vaikida sellest, et 1949. ja 1950. aastal puudus lina pealtväetamises veel vajalik süsteem, sellel töö oli juhuslik ilme. Siin tuleb agronoomidel välja töötada iga kolhoosi kohta, kus kasvatatakse suuremal hulgal lina, kindel väetamisplaan.

Eriti hinnatav selles osas on katse, mis sooritati 1949. aastal Antsla rajoonis Lembitu kolhoosis:

Tabel 7.

Missuguseid väetisi ja kui palju antud hektaarile (kilogrammides)	Millal väetised antud	Saak (kg/ha)	
		Kiudu	See- met
Väetamata	—	180	150
Superfosfaati 150 kg	Kevadel enne külvi	270	240
Superfosfaati 200 kg		320	290
Kaalisoola 200 kg	Enne külvi superfosfaati 100 kg, kaalisoola 150 kg	350	310
Superfosfaati 200 kg	Pealtväetisena superfosfaati 100 kg, kaalisoola 50 kg		
Kaalisoola 200 kg			

Linapõldude väetamine mineraalväetistega. Tabel 8.

Jrk. nr.	Kolhoosi nimetus	Mineraalväetisi ha-le (kg)				Teisi väetisi	Märkusid
		Superfosfaati	Kaalisoola	Lämmastikväetisi	Kokku		
1.	Lembitu . . .	200	200	—	400	—	Enne külvi ja pealtväetisena
2.	Viktor Kingisepa nimeline	250	150	70	470	—	Sügisel enne kündi, kevadel enne külvi ja pealtväetisena
3.	Punane Lipp	200	100	50	350	—	Kevadei enne külvi
4.	Uus Ilm . . .	200	150	50	400	—	Enne külvi
5.	Tõusev Elu . . .	200	100	50	350	—	Sügisel enne kündi, kevadel enne külvi ja pealtväetisena
6.	Säde . . .	200	200	60	460	—	Enne külvi ja pealtväetisena
7.	Oktoobri Võit	200	100	50	350	—	Enne külvi ja pealtväetisena
8.	Revolutsioon	100	150	130	380	—	Enne külvi ja pealtväetisena
9.	Püüsa . . .	150	150	—	300	—	Enne külvi ja pealtväetisena
10.	Hinsa . . .	100	150	—	250	—	Enne külvi ja pealtväetisena
11.	Kündja . . .	150	100	—	250	Tuhka 150—200	Enne külvi

Sellest katsest näeme, et kaalisool ja superfosfaat suurendavad saaki kuni kaks korda. Kaalisoola ja superfosfaadi kasutamisel saadakse kõrgeim saak siis, kui neid ei anta korraga enne külvi, vaid osa enne külvi ja osa pealtväetisena pärast umbrohtude kitkumist. See on täiesti arusaadav, sest viimasel juhul kasutavad kultuurtaimed väetisaine täielikumalt ära. Pealtväetamist pärast umbrohtude kitkumist on teostatud Kunksilla, Lenini Tähistel, Viktor Kingissepa nimelises, Lembitu, Leninliku Tahte, Uue Ilma, Kündja, Piusa, Sotsialismi Võidu, Oktoobri Võidu, Revolutsiooni, Sädeme, Tammsaare-nimelises ja teistes kolhoosides.

Nagu tabelist nr. 8 nähtub, on eesrindlikud kolhoosid, kelle linasaagid kõiguvad 400—450 kg piires hektaarilt, kasutanud suuremaid koguseid mineraalväetisi (ümmarguselt kuni 370 kg/ha-le).

On vaja eriti märkida, et need kolhoosid, kes on kasutanud suuremaid mineraalväetiste koguseid ja ühtlasi rakendanud teisi eesrindlikke agrotehnilisi võtteid, on saanud ka kõrgemaid saake. Väga eredalt paistab silma, et saagi suurus ei mõjuta mitte üks eraldi rakendatud agrotehniline võte, vaid terve kompleks üksteisega tihedalt seotud võtteid.

VÕITLUS TAIMEHAIGUSTE JA -KAHJURITEGA.

Võitlus taimehaiguste ja -kahjuritega on piirdunud ainult seemnematerjali puhtimisega ja linapõldude ülevaatamisega linavõrmi ja mitmesuguste haiguste avastamiseks. Puhtimine on kõikjal läbi viidud. Samuti on linapõlde üks kuni kaks korda suve jooksul kontrollitud. Võrmi ning hädaohtlikke kahjureid ja haigusi ei ole esinenud.

LINA KORISTAMINE.

Võib kasvatada väga head lina, kuid halva koristamise ja koristusjärge töö (kupardamine, leotamine, pleegitamine jne.) tagajärjel võib saada alaväärtusliku kiu- ja seemnesaagi. Ka sellele küsimusele on linakasvatuse eesrindlased osutanud küllaldaselt tõsist tähelepanu.

Kündja kolhoosi brigadiirid Evald Kendra, Allo Saukas, Valter Land ja Vidrik Sisas vaatlesid ja uurisid peaaegu iga päev enne koristamist nendele kinnistatud linapõlde, et mitte mööda lasta õiget koristamisaega. Valiti välja põllud, kus võis kõige varem algust teha linakitkumisega. Linakitkumist otsustati alustada varajase koldküpsuse alguses. Nimetatud kolhoosis toimus linakitkumine käsitsi. Tehti selgeks, kes on paremad linakitkujad ja kupardajad (raatsijad). Põldude vaatluse alusel koostati tööplaan, kus oli märgitud põldude järjestus, mis kuuluvad koristamisele. Samuti määrati igale põllule kitkujad. Selline põldude kinnistamine võimaldas läbi viia töö täpse arvestamise ja sisse seada individuaalse töötasu. Ei oodatud, millal valmib lina kogu põllul, vaid alustati valikkitkumist. Selline töö organiseerimine andis väga häid tulemusi. Paljud kolhoosnikud (Helvi Rikas, Alma Saukas jt.) täitsid linakitkumisel päevaseid töönorme 1,5—2-kordselt, mille juures töö kvaliteet oli väga hea. Lina oli erakordselt ilus, 100—120 sm kõrge, linapõllud olid täiesti umbrohupuhtad. Töö arenes kiiresti: iga kolhoosnik teadis oma töökohta ja samuti seda, et töö arvestus kujuneb äärmiselt täpseks, millega kindlustatakse õiglane töötasu. Tulemuseks oli see, et juba septembri esimesel poolel oli 58,7-hektaariline linapõld koristatud.

Piisa kolhoosi brigadiir Evald Pilt toimis samuti, ka tema valis välja põllud, kus lina oli varem valminud. Need põllud kinnistas ta paremaile kitkujatele. Ka selles kolhoosis kitkuti lina tänu töö heale organiseerimisele 36-hektaariliselt põllult lühima aja jooksul. See oli üheks teguriks, et linasaak kujunes kõrgeks. Saadi ju selles kolhoosis 450 kg kiudu igalt hektaarilt! Sääraseid näiteid võiks tuua väga palju. Valdavamas osas eesrindlikes kolhoosides koristati lina valikkoristuse põhimõttel, ei jäädud mitte ootama, millal valmib kogu põld.

1950. aastal koristati kolhoosides lina esmakordselt laiemas ulatuses linakitkumismasinatega ja linakombainidega. Algul tundsid kolhoosnikud nende masinate vastu pisut ümbusaldust. Mõni päev pärast koristamise algust hindasid aga kolhoosnikud masinate töö väga heaks.

KORISTUSJARGSEID TÖID.

Linakitkumisele järgnevad kupardamine, leotamine, pleegitamine, kuivatamine, murdmine ja ropsimine.

Nende tööde kohta saab tuua vaid osalisi andmeid, sest kolhoosides on ainult lühidalt üles märgitud, et vajalikud tööd on tehtud, teatav arv normipäevi arvestatud jne. See on ka praegu arusaadav, sest kolhoosidel puuduvad sellel alal pikemaajalised kogemused. Kuid siiski peab märkima, et eesrindlikes linakasvatuse kolhoosides on kupardamine, leotamine ja pleegitamine toimunud kohe pärast kitkumist, s. o. märksa varem kui nendes kolhoosides, kus linakasvatusele ei osutata nii suurt tähelepanu. Nii näiteks alustati Kündja, Piusa, Hinsa, Tammsaare-nimelises, Viktor Kingissepa nimelises, Tõusva Elu ja teistes kolhoosides üheaegselt kitkumisega ka kupardamist ja lina likku asetamist. Seejuures oli töö arvestus individuaalne. On täiesti selge, et mida varem lina asetati likku, seda kiiremini toimus ka leotusprotsess (soojema vee- ja õhutemperatuuri tõttu). Lina leotamiseks kasutati vanu leotusauke ja tiike. Kuid peab märkima, et 1950. aastal kasutati küllalt laiaulatuslikult ka kasteleotust, eriti Räpina rajooni Komsomoli, Karl Marxi nimelises jt. kolhoosides. 1950. aasta tingimustes andis kasteleotus väga häid tulemusi. Eesrindlikud brigadiirid Heino Pirnpuu Hinsa kolhoosist, Evald Pilt Piusa kolhoosist, Evald Kendra Kündja kolhoosist jne. on erilist tähelepanu osutanud sellele, et lina võetakse leost välja õigeaegselt. Enamik kolhoose on kontrollimise linaleotamise üle usaldanud vanemaile suurte kogemustega kolhoosnikele, kes vastutasid selle eest, et lina võetakse õigeaegselt leost välja. Pleegitamine on toimunud kõikjal ribadena maapinnale laotatult, tavaliselt söödimaal või kõrrepõllul. Võrumaa eesrindlikud linakasvatatajad on kindlalt veendunud, et ribadena maapinnal pleegitamine annab palju paremaid tulemusi kui linapeode pleegitamine tornikes, kiud saab maapinnal pleegitades ühtlasem.

Tornikeses kuivatamisel ei toimu pleekimine ühtlaselt, peode sisse jäävad rohelised triibud, kohati tekib hallitust jne. Kõige selle tagajärjel langeb kiu väärtus.

Pärast pleegitamist kubudesse seotud lina asetatakse

tavaliselt panipaikadesse nii, et linakihi all oleks hea õhu juurdevool. Kohati on tehtud ka nii, et üksikute linakihtide vahele asetatakse latid, mis võimaldavad õhu vaba juurdevoolu. Selline linakubude õhustamine panipaikades olevat eesrindlike linakasvatajate seletuste järgi äärmiselt vajalik. See on täiesti õige.

Lina kuivatamine on suuremalt osalt toimunud rehetare-des, harvemini viljakuivatites. Eesrindlikud linakasvatajad Räpina, Põlva, Vastseliina ja teistes rajoonides on püüdnud tööd nii korraldada, et kuivatamise ja murdmise vahel ei oleks väga pikka vahet, kuid jääks siiski aega tagasitõm-bumiseks. Eelmistel aastatel on paljud linakasvatajad müü-nud peamiselt murtud lina, kuid käesoleval aastal, seoses sellega, et valitsus on loonud linakasvatajaile soodsad tingimused, on paljud kolhoosid otsustanud ropsida lina ja müüa seda kiuna. See on täiesti võimalik, sest linavirridest, mis töötavad hobu- ja mehaanilisel jõul, peaks piisama. Pealegi on traktorijaamad saanud linavarte töötlemiseks suurepäraseid masinaid, mis hõlbustavad tunduvalt tööd ning nõuavad palju vähem tööjõudu. Murtud lina asemel kiu müümine annab aga kolhoosidele suurt sissetulekut.

TÖÖ ORGANISEERIMINE.

Kolhoos on suurmajapidamine, kus kõik tööd peavad olema rajatud hästi läbimõeldud, täpsele ja konkreetsele plaanile. Kõik kolhoosi tootmisharud peavad olema ükstei-sega kooskõlastatud. Peale tootmisplaani peavad kolhoosil tingimata olema ka tööplaanid. Eesrindlikud linakasvatuse kolhoosid on väga hästi aru saanud täpsete, konkreetsete tööplaanide tähtsusest. Nende plaanide koostamisest võta-vad osa mitte ainult kolhoosi esimees ja brigadiirid, vaid ka suuremate kogemustega kolhoosnikud. Eeskujuks võiks tuua Kündja kolhoosi tööplaan. Kündja kolhoosis on iga brigaadi kohta (neid on neli) tehtud eraldi tööplaanid, arvestades iga brigaadi konkreetseid töötingimusi, nagu põldude suurust ja kaugust, mullastikku, põldude reljeefi jne. Seoses iga brigaadi töötingimuste erinevusega aru-tati enne plaanide koostamist põhjalikult läbi töönormid.

See on arusaadav, sest töönormid ei saa olla täiesti võrdsed.

Pärast töonormide täpsustamist koostati nimetatud kolhoosis täpsed tööplaanid, kus on ette nähtud kõige väiksemadki tööd. Toome siin Kündja kolhoosi ühe brigaadi tööde loetelu vastavalt plaanis olevale järjestusele.

1. Kündmine kevadel (kahjuks selles brigaadis sügisküüdi ei toimunud).

2. Äestamine.

3. Mineraalväetiste vedu.

4. Mineraalväetiste külv.

5. Kultiveerimine.

6. Kahekordne äestamine.

7. Seemne vedu.

8. Külv käsitsi.

9. Kahekordne äestamine.

10. Umbrohutõrje.

11. Mineraalväetiste vedu.

12. Pealtväetamine.

13. Kitkumine käsitsi, sorteerimine ja sidumine.

14. Kupardamine.

15. Lina vedu leotuspaikade juurde.

16. Lina likku asetamine.

17. Leost võtmine.

18. Põllule vedu.

19. Laotamine.

20. Ulesvõtmine ja kubudesse sidumine.

21. Rehetarre vedu.

22. Kuivatamine.

23. Murdmine.

24. Ropsimine.

25. Seemnete vedu.

26. Seemnete kuivatamine.

27. Seemnete peks.

28. Seemnete sorteerimine.

29. Seemnete aita vedu.

Peale selle on tööplaanis märgitud veel sügisküüdi koristatud linapõllul.

Iga töö kohta olid välja töötatud täpsed töönormid, märgitud, kui palju kulutatakse tööühiku kohta normipäevi

ning kui palju normipäevi kulutatakse kokku töö kohta. Iga brigaadi liige oli teadlik töonormidest ja töötasu suuruselt, samuti teadis iga brigaadi liige täpselt oma töökohta. Töö hea organiseerimise tõttu ületasid paljud kolhoosnikud tunduvalt oma päevaseid töonorme, mis võimaldas lõpetada kõik tööd tähtaegselt.

Kuid see ei ole veel kõik. Tööplaanide täitmise üle oli organiseeritud igapäevane pidev kontroll, kusjuures kontrolliti mitte ainult tehtud töö hulka, vaid ka kvaliteeti. Selle kolhoosi praktikas on esinenud juhtumeid, et halva töö tõttu vähendati normipäevade arvu.

Organisatsiooniliste küsimuste hulka võiks veel võtta kaadri ettevalmistamise. Peab märkima, et suuremal arvul on agrotehnilisi loenguid läbi viidud eesrindlikes kolhoosides, nagu Revolutsiooni, Tõusva Elu, Karl Marxi nimelises ning Kündja kolhoosis jm. Seal on kolhooside juhatused ja brigadiirid kandnud pidevalt hoolt selle eest, et loengud toimuksid õigeaegselt. Ka loengute ruumid olid nimetatud kolhoosides hästi ette valmistatud. Selle tagajärjel oli ka osavõtt loengutest elav. Kolhoosnikud omandasid talveperioodil palju vajalikke teadmisi, mida suvel kasutati.

PUUDUSI EESRINDLASTE TÖÖS.

Kas eesrindlased on teinud kõik võimaliku kõrgete saakide saamiseks, kas nende töös ei ole enam mingisuguseid puudusi ja vigu, kas ei leidu enam mingisuguseid ressursse, mis oleksid võimaldanud saada veelgi kõrgemaid saake?

Võib märkida peamiselt järgmisi puudusi ja vigu:

1. Mitte kõikjal ei ole lina järgnenud sobivale eelviljale (ristikule jne.) ja mitte kõikjal ei ole läbi viidud sügiskündi.

2. Väetiste kasutamises esineb järgmisi puudusi:

a) fosfor- ja kaaliväetiste suhe ei ole agrotehniliselt õige, fosforväetisi (superfosfaati) kasutatakse rohkem kui kaaliväetisi, peaks aga olema vastupidi; b) ei ole kasutatud kohalikke väetisi (puutuhka, turbamulda jne.); c) kohati on väetis antud ainult üks kord enne külvi, selle asemel et neid anda kolm korda (sügisel, kevadel enne külvi ja pealtväetisena).

3. Sageli on hilinetud külviga (külv on toimunud maikuu teisel poolel).

4. Umbrohutõrje on puudulik, ühekordsest kitkumisest on vähe.

*

Nõukogude valitsus ja kommunistlik partei on rahvaste suure juhi seltsimees Stalini juhtimisel loonud kolhoositalurahvale enneolematud võimalused küllusliku elu saavutamiseks.

Linakasvatajail ei ole olnud kunagi varem selliseid võimalusi ja perspektiive.

On vaja järgneda eesrindlastele, tõsta veelgi linaaake ja lina kvaliteeti, sest sellest ei olene üksnes kolhooside jõukus ja kolhoosnike heaolu, vaid ka kergetööstuse varustamine väärtusliku toormaterjaliga.

SISUKORD.

Sissejuhatuseks	3
Mis kindlustab suuri linasaake	3
Sordiseemne paremus	8
Suurte linasaakide saavutamise agrotehnika	9
Seemne ettevalmistamine külviks	9
Külviajad ja -viisid	10
Mulla ettevalmistamine külviks	12
Linapõldude hooldamine	14
Võitlus taimehaiguste ja -kahjuritega	17
Lina koristamine	17
Koristusjärgseid töid	19
Töö organiseerimine	20
Puudusi eesrindlaste töös	22

Vastutav toimetaja A. Kruus.

Kaanejoonise valmistanud K. Vanaveski.

Tehniline toimetaja E. Plaks.

Ladumisele antud 15. XI 1950. Trükkimisele antud 4. I 1951. Paber 56×79 cm 1/16.
Trükiarv 3000. Trükipoognaid 1,5. Formaadile 60×92 kohaldatud trükipoognaid 1,2.
Arvutuspoognaid 0,16. MB-00815. Tellimise nr. 2137. Trükikoda „Punane Täht”.
Tallinn, Pikk 54/58.

На эстонском языке.

Я. Кыйв. Опыт выращивания льна-долгунца в колхозах юго-восточных районов Эстонии.

Hind 50 kop.

SARJAS „PÖLLUMAJANDUSE EESRINDLASTE
TÖÖKOGE M USI“ ON SENI ILMUNUD:

1. A. TUULIK — Edu kolhoosi kogemusi söödajuurvilja kasvatamisel
 2. A. NÕMMIK — Meie kolhoosi suured sissetulekud loomakasvatusest
 3. O. VABAMETS — Kõrreliste heintaimede seemnekasvatuse kogemusi Eesti NSV sovhoosides
 4. I. LÄXNELAID — Kuidas saada suurt põldheinasaaki
 5. SALME AIDLA — Ühenduse kolhoosi linnufarmi arengutee
 6. K. SINIJÄRV — Kohalike söötadega 4000 kilo piima igalt lehmalt
 7. H. MÄESEPP — Suurte põldheinasaakide kasvatamise kogemusi
 8. K. PIIRILAID — Anna Pehka kogemusi noorhobuste kasvatamisel
-

50 kop.

A-18786
JT

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00448715 5